

Одеська обласна організація

Інформаційний бюлетень

№ 21

**Проходження практики на підприємстві
студентами закладів вищої освіти:
оформлення, оплата, оподаткування.**

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти (ЗВО) і проводиться на оснащених відповідним чином базах навчальних закладів, а також на підприємствах і в організаціях галузей господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі й державного управління.

Залежно від конкретної спеціальності чи спеціалізації студентів практика може бути навчальною, технологічною, експлуатаційною, конструкторською, педагогічною, економічною, науково-дослідною тощо. Перелік усіх видів практики для кожної спеціальності або спеціалізації, їхні форми, тривалість і терміни проведення визначаються в навчальних планах.

Нормативна база.

Загальні організаційні питання практики студентів закладах вищої освіти регулюються Законом України від 01.07.2014 р. № 1556-УІІ «Про вищу освіту» (далі — Закон №9 1556). Порядок проведення практики студентами ВНЗ затверджений наказом Міносвіти України від 08.04.93 р. № 93 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (далі — наказ № 93). Практика студентів проводиться на підприємствах, в установах, організаціях (база практики), які мають відповідати вимогам затвердженої програми на підставі укладеного договору.

База практики.

Закладом вищої освіти або студентом обирається база практики. Відповідно до п. 2.3 наказу № 93 студенти можуть самостійно з дозволу відповідних кафедр або циклових (предметних) комісій підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. При цьому між ЗВО та базою практики має бути укладено договір на проведення практики. У разі підготовки спеціалістів ЗВО за цільовими договорами з підприємствами, організаціями, установами бази практики передбачаються в цих договорах. Прийняття студентів на практику оформляють наказом (розпорядженням) керівника підприємства (бази практики).

Договір про проходження практики.

Для проходження практики між ЗВО та базою практики укладається договір за формою, визначеною додатком 1 до наказу № 93. Проходження практики студентами має фінансуватися ЗВО на підставі кошторису-калькуляції, який є невід'ємною складовою договору про проходження практики. За договором не пізніше як за два місяці до початку практики ЗВО зобов'язаний надати базі практики для погодження програму, а не пізніше ніж за тиждень — список студентів, яких направляють на практику.

У свою чергу керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані:

забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства;

за потреби забезпечити практикантів спецодягом, запобіжними засобами, лікувально-профілактичним обслуговуванням за нормами, встановленими для штатних працівників; надати студентам-практикантам і керівникам практики від ВНЗ можливість користуватися лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, технічною та іншою документацією, потрібною для виконання програми практики;

про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти ВНЗ;

після закінчення практики дати характеристику на кожного студента-практиканта.

За табелем відвідування практики обліковується регулярність відвідування практичного навчання і виконання студентом програми практики. Адже база практики, в особі її перших керівників, разом з ЗВО несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів (п. 3.6 наказу № 93).

Тип відносин «практикант—база практики».

Чинне законодавство не містить чіткої вимоги щодо оформлення трудових відносин зі студентами-практикантами. З огляду на це практиканти не є найманими працівниками бази практики. У такому випадку підприємство (база практики) видає наказ про зарахування студента для проходження практики, умови та термін проходження практики, а також призначає керівника практики від підприємства. Відповідно щодо практикантів немає потреби подавати повідомлення про прийняття на роботу (лист Держпраці України від 19.05.2017 р. № 5783/4.1 /4.1 -ДП-17).

Проте згідно з п. 3.7 наказу № 93 за наявності вакантних місць на базі практики студенти можуть бути зараховані на штатні посади, але тут є кілька вимог, а саме: робота студента має відповідати вимогам програми практики; під час роботи студенти повинні витратити не менш як 50% часу на загальнопрофесійну підготовку за програмою практики.

Таким чином, якщо студент під час практики фактично виходить на роботу та виконує трудові обов'язки, з ним потрібно укласти строковий трудовий договір, згідно з яким нараховуватиметься заробітна плата. У такому разі відповідно до п. 5.6 наказу № 93 під час практики в період роботи на робочому місці і посаді з виплатою заробітної плати за студентом зберігається право на одержання стипендії.

Отже, відносини «практикант — база практики» можуть бути як трудовими, так і ні. Неоформлення на час практики трудових відносин зі студентом-практикантом допустиме у випадках, коли студент не виконує жодної роботи на підприємстві. Якщо практика передбачає роботу на певному робочому місці, слід укласти трудовий договір. Адже допуск до роботи без оформлення трудового договору сьогодні тягне за собою відповідальність у вигляді значних штрафних та адміністративних санкцій (ст. 265 КЗпП і ст. 41 КУпАП). Рішення про оформлення або неоформлення студента-практиканта на роботу доцільно визначати окремо для кожного конкретного випадку, з урахуванням вимог договору з ЗВО.

У разі прийняття студента на роботу під час проходження практики з ним укладається строковий трудовий договір у загальному порядку. У такому випадку у підприємства буде договір про проходження практики з ЗВО та трудовий договір зі студентом. Напередодні допуску студента до роботи як найманого працівника обов'язково подається повідомлення про прийняття на роботу. Крім того, відповідно до ст. 29 КЗпП роботодавець зобов'язаний ознайомити студента-працівника під підпис з правилами внутрішнього трудового розпорядку, колективним договором, правилами техніки безпеки, посадовими інструкціями тощо. Також працівник має бути ознайомлений з наказом про прийняття на роботу, режимом своєї роботи (наприклад — неповний робочий час).

Після закінчення практики такий працівник звільняється з роботи в загальному порядку і йому видається довідка про роботу в період проходження практики, як правило, із зазначенням номерів наказів про зарахування на роботу та звільнення.

Запис до трудової книжки.

Пунктом 2.16 Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Мінпраці, Мін'юсту, Мінсоцзахисту України від 29.07.93 р. № 58 «Про затвердження Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників» (зі

змiнами, далi — Инструкцiя № 58), передбачено окремий порядок внесення записiв про виробничу практику до трудових книжок. Для внесення запису в трудову книжку студента за мiсцем практики оформляється довiдка iз зазначенням спецiальностi, квалiфiкацiї, посади й перiоду роботи. Якщо практикант має трудову книжку, запис про перiод проходження практики робить ЗВО, де вiн навчається, на пiдставi такої довiдки. Якщо студент не має трудової книжки, запис про проходження виробничої практики (на пiдставi довiдки) робить база практики, де в подальшому вiн працюватиме.

Оплата працi.

Слiд зауважити, що наказ № 93 не передбачає оплати роботи студента-практиканта, а тому проходження практики студентами ЗВО без укладання трудового договору не оплачується. Якщо зi студентом на час практики пiдприємство (база практики) укладає строковий трудовий договiр, оплата працi проводиться згiдно зi штатним розписом, а також колективним договором або iншими локальними документами пiдприємства. При цьому нарахована працiвниковi, який виконав мiсячну норму працi, заробiтна плата не може бути нижчою за законодавчо встановлений розмiр мiнимальної заробiтної плати. У разi укладання трудового договору про роботу на умовах неповного робочого часу, а також невиконання працiвником у повному обсязi мiсячної (годинної) норми працi мiнимальна заробiтна плата виплачується пропорцiйно до виконаної норми працi. Отже, якщо працiвник був прийнятий на роботу не з першого робочого дня мiсяця, працює на умовах неповного робочого часу, протягом мiсяця перебував у вiдпустцi чи хворiв, заробiтна плата нараховується пропорцiйно до виконаної норми працi та може бути меншою в поточному розрахунковому мiсяцi за розмiр мiнимальної заробiтної плати. Якщо нарахована заробiтна плата працiвника, який виконав мiсячну норму працi, є нижчою за законодавчо встановлений розмiр мiнимальної заробiтної плати, роботодавець зобов'язаний проводити доплату до рiвня мiнимальної заробiтної плати. Доплата виплачується щомiсячно одночасно з виплатою заробiтної плати. Юридичний департамент Мiнсоцполiтики України листом вiд 25.05.2015 р. № 198/06/186-15 роз'яснив, що робота за трудовим договором осiб, якi поєднують її з денною формою навчання, не є сумiсництвом й оплачується на загальних пiдставах.

У разi звiльнення працiвника (практиканта) виплата всiх сум, що належать йому вiд пiдприємства, установи, органiзацiї, провадиться в день звiльнення. Про нарахованi суми, належнi працiвниковi пiд час звiльнення, власник або уповноважений ним орган повинен письмово повiдомити працiвника перед виплатою зазначених сум (ст. 116 КЗпП).

Оподаткування заробiтної плати студентiв-практикантiв.

Заробiтна плата студента, що працює пiд час проходження практики, є об'єктом обкладання ПДФО (18%), вiйськовим збором (1,5%), а також єдиного соцiального внеску за загальною ставкою (22%) або за ставкою 8,41% за наявностi у працiвника довiдки МСЕК. При цьому вiдповiдно до Закону України вiд 08.07.2010 р. № 2464-УІ «Про збiр та облiк єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соцiальне страхування» сума нарахованого єдиного соцiального внеску на заробiтну плату працiвника не може бути меншою за розмiр мiнимального страхового внеску, який визначається розрахунково як добуток мiнимального розмiру заробiтної плати на розмiр внеску, встановленого законом на мiсяць, за який нараховується заробiтна плата (дохiд), та пiдлягає сплатi щомiсяця. У 2018 р. — 819,06 грн (3723 грн x 22%).

Пiдготував: заступник голови обласної
органiзацiї Профспiлки Щедров I.M.
тел.067-654-4240